

ne proprio e fontibus sacris suscipiant : unde procuratores, nec impedimentum, nec obligationes patrini et matrinæ contrahunt, sed principalis tantum cujus nomine agunt, et ille solus in registro tanquam patrinus describendus est. Ita *Sylvius, Fagnan, Billuart, Dens*, etc. ; 6° ut patrinus et matrina designati fuerint a parentibus, vel saltem a parochio, cujus est parentes supplere ; id patet ex citato conc. Trident. quod addit : » Si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem » nullo pacto contrahunt. »

Tactus physicus, ex sententia probabiliori, non necessarius est ; sufficit ut designati adstent baptismo cum animo obligationes patrini et matrinæ contrahendi.

Concil. Trident. præscribit, eodem capite, ut unus sit patrinus aut una matrina, secundum sexum, vel ad summum unus et una : si tamen plures a parentibus designati et a parochio acceptati, infantem simul suscipere ut patrini aut matrinæ, peccarent contra præceptum sanctæ synodi ; at nihilominus omnes impedimentum contraherent. Ita major et sanior pars theologorum. Hinc, ait *Collet*, t. 14, si una civitas aliquem per delegatum susciperet e fontibus sacris, omnes cives impedimento detinerentur.

SECTIO TERTIA. — De cognatione legali.

Cognatio legalis ea est quæ oritur ex adoptione legali.

Adoptio autem est assumptio legitima extraneæ personæ in filium, vel in filiam, in nepotem vel in neptem. Duplex distinguitur, videlicet perfecta et imperfecta. Est perfecta, quando adoptatus transit in familiam adoptantis, et sub potestate ejus constituitur : hæres ejus est necessarius eodem modo ac filius legitimus. Est autem imperfecta, quando adoptatus non ita transit absolute in familiam adoptantis, sed tantum jus acquirit ei succedendi ab intestato.

Hæc utraque adoptio erat usitata in jure Romano et inde transit in jus canonicum, ut videre est apud *Benedictum XIV*, de Synodo diocæs., l. 9, cap. 10.

Adoptio perfecta jure canonico dirimit matrimonium, 1° in linea recta, inter adoptantem et adoptatum, et probabilius inter adoptantem et adoptati filios ac filias usque ad quartum gradum ; 2° in linea collateralali, inter adoptatum et filios et filias adoptantis in primo gradu tantum ; 3° in affinitate, inter adoptantem et uxorem adoptati, et vice versa, inter adoptatum et uxorem adoptantis. Vide caput unicum *de Cognatione legali*, Decret. causa 3, quæst. 3, cap. 1 et 6, Decretal. l. 4, tit. 12.

At illud impedimentum in linea collateralali non subsistit, nisi eo tempore quo adoptatus est in potestate adoptantis : unde emancipatus, filiam adoptantis absque dispensatione ducere potest. Ita *S. Th.*, *Salmantic.*, *S. Ligorius*, etc. Verum est perpetuum inter adoptatum et adoptantem et uxorem illius.

Quærent theologi an adoptio imperfecta jure canonico matrimonium dirimat, et inter se disputant : eo ipso, casu adveniente, petenda esset dispensatio ad cautelam.

Vera adoptio locum non habebat in Gallia ante novum codicem, sicque amplius non existebat impedimentum canonicum de facto in regionibus nostris : sed, renovata adoptione, art 343 et seq. Cod., revixit impedimentum, ac consequenter matrimonium fieri non posset in gradu prohibito, sine dispensatione ecclesiastica.

§ V. — De impedimento criminis.

Per crimen hic intelligitur adulterium, conjugicidium, vel utrumque simul.

Constat ex pluribus Ecclesiæ decretis, et præsertim ex Decreto, causa 31, quæst. 1, c. 5, et ex multis capitibus tituli, *De eo qui duxit*, Decretal. l. 4, tit. 7, utrumque crimen, seorsim sumptum et simul junctum, impedimentum esse jure ecclesiastico matrimonium dirimens, positum nonnullis conditionibus, de quibus mox dicturi sumus.

Convenienter hoc impedimentum fuit institutum, ne allicerentur conjuges ad crimina adulterii et conjugicidii committenda.

SECTIO PRIMA. — De adulterio sine conjugicidio.

Ut adulterium sine conjugicidio sit impedimentum dirimens, tres requiruntur conditiones, scilicet 1° ut sit verum, formale et consummatum: hinc, si matrimonium esset invalidum, si conjux qui putatur vivus esset mortuus, aut si actus turpes tantum exercerentur, non vero copula consummata, non contraheretur impedimentum.

2° Requiritur promissio matrimonii, ante vel post adulterium exterius facta et a complice acceptata. Valet promissio ficta aut conditionata, quia manet ratio legis, id est, allectio ad crimen: ad acceptationem probabiliter sola sufficit taciturnitas, quamvis multi id negent. Non sufficeret, e contra, promissio vera et acceptata, sed ab utroque ante crimen adulterii revocata.

Attentatio matrimonii, sive clandestine, sive coram parrocho, sive ante, sive post adulterium, æquivalet promissioni.

3° Tertia conditio est ut promissio vel attentatio matrimonii fiat et adulterium committatur, vivente priore et eodem conjugē: unde Paulus, v. g., vivente priore conjugē, promisit Marthæ se eam ducturum si viduus fieret: deinde factus viduus ducit Joannam, et adulterium committit cum eadem Martha; impedimentum criminis erga eam non habet, modo non iteraverit promissionem matrimonii antea datam.

SECTIO SECUNDA. — De conjugicidio sine adulterio.

Conjugicidium sine adulterio erit impedimentum matrimonium dirimens, si tres adsint conditiones omnino necessariae videlicet:

1° Mutua conspiratio: unde non sufficit quod conjux suum conjugem occidat, si persona cum qua matrimonium initurus est hanc actionem ignoret aut ei non consentiat.

2° Intentio matrimonii: ita saltem multi theologi, post Sanchez, ut Antoine, Collet, Billuart, etc., contrat Sylvium aliosque plures; quia intentio legis est ne quis desi-

derio aut spe matrimonii propriam vel alterius conjugem occidat. Si ergo ex vindicta, odio, desiderio successionis, hoc agerent, impedimentum non contraherent: non tamen necesse est ut sit inter eos matrimonii promissio, nec, secundum quosdam, ut intentio unius alteri sit nota.

3° Mors secuta: non sufficit enim mors attentata, quia odia sunt restringenda, et caput *Laudabilem* Decretal. l. 3, tit. 33, loquitur de morte, non vero de attentatione mortis. Necesse est igitur ut uterque in mortem vere secutam reipsa influxerit, sive physice, sive moraliter, v. g., jussu, consilio, consensu, etc. Si mors itaque per culpam medici sequatur, nullum erit impedimentum.

SECTIO TERTIA. — De adulterio et conjugicidio simul.

Quando crimina adulterii et conjugicidii coadunantur, non requiritur mutua conspiratio ad conjugicidium, nec promissio, nec attentatio matrimonii, sed hæc tria sufficiunt:

1° Adulterium, verum formale, id est ab utraque parte cognitum et consummatum, præcedere debet conjugicidium, non tamen necesse est ut præcedat machinationem: v. g., Petrus venenum uxori suæ propinat intentione, ea mortua, Bertham, cum qua nondum peccavit, ducendi; deinde, vivente adhuc uxore ejus, adulterat cum Bertha; impedimentum inter eos existit.

2° Machinatio mortis ab uno adulterantium ex intentione matrimonii facta: si fieret ex intentione liberius cum adultera vivendi, vel aliam ducendi, non existeret impedimentum. Non requiritur autem ut hæc intentio alteri manifestetur.

3° Mors ex machinatione unius adulterorum secuta, eodem sensu ac in fine præcedentis sectionis.

§ VI. — De impedimento disparitatis cultus.

Per disparitatem cultus hic intelligitur diversitas religionis inter duas personas, quarum una est baptizata et altera infidelis.

Certum est matrimonium inter has personas jure natu

rali aut jure divino positivo non irritari; nam, in primis Ecclesiæ sæculis, plura visa sunt hujusmodi matrimonia quæ nullo modo fuerunt reprobata, v. g., inter S. Monicam et Patricium, S. Clothildem et Clodovæum, etc.

Sed non minus certum est hanc cultus disparitatem esse impedimentum ecclesiasticum, matrimonium dirimens. Ita unanimi ore theologi et canonistæ, quamvis jus scriptum hoc statuens non reperiatur. In quinto sæculo, matrimonia Christianorum cum infidelibus ceperunt irritari, inquit *Dens*, t. VII, per leges imperatorum, et in duodecimo sæculo hæc consuetudo facta est universalis per totam Ecclesiam.

Unde matrimonia Christianorum, sive catholicorum sive hæreticorum, aut schismaticorum, cum Judæis, Mahumetanis aut Paganis, vel etiam cum catechumenis, aut cum iis qui invalide fuerunt baptizati, sunt nulla, nisi legitima dispensatio a summo Pontifice fuerit obtenta.

In ultimo sæculo gravis exorta est controversia circa existentiam hujus impedimenti apud Japonenses et Sineses, ubi hæc consuetudo ecclesiastica introducta non videbatur. Curia Romana, partem tutiorem eligens, concessit missionariis facultatem dispensandi, ut testatur *Bened. XIV*, in const. *Singulare nobis*, diei 9 februarii 1749, n. 19, Bullar. t. 3.

Ecclesia semper detestata est matrimonia fidelium cum infidelibus, quamvis ea non semper irritaverit, et aliquando dispensationem concedat. *Cui vult nubat*, inquit B. Paulus, I Cor. VII, 39, loquens de vidua Christiana, *tantum in Domino*. *Nolite jugum ducere cum infidelibus*, ait idem Apostolus, II Cor. VI, 14. Et quidem tale consortium multa inducit pericula, tum pro fideli sponso, tum pro liberis ex eo matrimonio provenientibus.

Quæritur, hac occasione, quid sentiendum sit de matrimoniis catholicorum cum hæreticis.

R. Certum est illa matrimonia nulla lege irrita esse, sed, propter rationes modo expositas, sunt illicita, nisi gravi de causa legitima concedatur dispensatio. Sic multa concilia, etiam in primis Ecclesiæ sæculis, omnes catholici doctores et plurimi summi Pontifices, quod legendum datur in variis

auctoribus, præsertim apud *Bened. XIV*, de Synodo dicecesana, l. 6, c. 5.

Hæc autem dispensatio a solo pontifice Romano conceditur, saltem in Gallia, et pactum quo in religione heterodoxa informandi sunt liberi semper reprobatur. Imo, pontifex Romanus dispensationem non solet concedere nisi ea conditione ut uterque promittat sponsus omnes liberos ex hac unione proventuros in religione catholica educandos esse.

§ VII. — De impedimento vis seu metus.

Vis, coactio et metus hic æquiparantur, quia eundem habent effectum quoad matrimonium.

Vis vel coactio est motio a principio extrinseco contra voluntatis inclinationem nobis impressa. Metus est trepidatio mentis ob malum imminens.

Multiplex distinguitur, scilicet:

1º Alius gravis et alius levis: metus gravis ille est quo timetur malum grave et probabiliter imminens, v. g., mors, mutilatio, incarcerationio, bonorum amissio. Levis autem ille est quo timetur malum leve, aut grave, sed improbabile.

2º Metus potest esse gravis absolute vel respective; est gravis absolute, quando in quemcumque virum fortem cadere potest, ut minatio mortis et diuturnæ incarcerationis; respective gravis ille dicitur, quo movetur puer, mulier, vir meticulousus, et quo vir fortis minime afficeretur. Sic metus quorundam baculi ictuum potest esse gravis respectu puellæ, et levissimus respectu militis.

3º Metus oriri potest a principio intrinseco, v. g., a morbo; vel a principio extrinseco, id est, a causa extrinseca ei qui timore percillitur.

4º Metus duplici modo a principio extrinseco incuti potest, v. g., a causa necessaria, puta a naufragio, vel a causa libera, nempe ab homine.

5º Metus autem a causa libera proveniens, ob duplicem rationem incuti potest; ob rationem justam, cum ille per quem incutitur legitimam habet rationem inferendi malum

quod minatur, v. g., si pater minis cogat corruptorem filia suæ, qui matrimonium ei promisit, ad eam ducendam.

Incutitur vero ob rationem injustam, quando ille qui malum minatur legitimam non habet rationem illud infligendi, ut si latro in via mortem viatori minit, nisi crumenam sibi tradat.

6º Metus denique incuti potest vel directe ad extorquendum consensum in matrimonium, vel ad alium finem a matrimonio diversum, ad obliuendam pecuniam, ad ulciscendam injuriam, etc. *His prænotatis,*

Certum est 1º metum leuem, etiam injustum, matrimonium non dirimere, quia deliberationem non impedit et ita statuitur in Decretal. l. 4, tit. 1 de Sponsalibus et Matrimonio, cap. 6.

Certum est 2º metum usum rationis totaliter perturbantem, matrimonium jure naturali dirimere, quia deest consensus essentialiter requisitus.

Certum est 3º metum gravem a causa intrinseca, vel a causa extrinseca sed necessaria, incussum, quo stante agens remanet sui compos, matrimonium non dirimere; non tollit enim libertatem, nec ullam infert injuriam ei qui, tali metu excitatus, ad matrimonium sese determinat: v. g., qui ex decisione medicorum graviter timet mortem nisi nubat, et solummodo ex hoc metu ad matrimonium sese convertit, valide contrahit.

Certum est 4º metum gravem a causa libera incussum, sed ob justam rationem, matrimonium non irritare; qui enim hujusmodi metu contrahit, conqueri non potest injuriam sibi inferri. Unde juvenis qui metu ne ad justam compensationem damnetur, ducit puellam quam vi oppressit, vel sub promissione matrimonii defloravit, valide contrahit.

Certum est 5º metum gravem a causa extrinseca, libera et injusta incussum, sed ob finem a matrimonio diversum, matrimonium adhuc non dirimere; talis quippe metus consensum naturalem in matrimonium non impedit, et aliunde jus positivum loquitur tantum de metu ad extorquendum

consensum incusso. Hinc puella promittens matrimonium latroni ut ab injusta vexatione liberetur, valide contrahit cum illo.

Restat ergo metus gravis a causa extrinseca, libera et injusta, ad extorquendum consensum in matrimonium incussus: constat hunc metum matrimonium dirimere jure ecclesiastico; patet ex cap. 21 et 28 tituli 1, lib. 4 Decretalium, et cap. 2, tit. 7.

An vero metus in eo casu matrimonium dirimat jure naturæ, non sibi concordant theologi. Plures affirmant, his præcipue innixi rationibus: 1º quia matrimonium est perpetuum vinculum amoris, ideoque consensum omnino liberum supponit; 2º consensus in eo casu per injuriam obtinetur: omnis autem injuria reparabilis reparari debet; hinc alii contractus, ex tali metu initi, sunt rescindibiles: porro matrimonium semel validum rescindi non potest: ergo.

Alii vero multo communius et probabilius negant; etenim alii contractus jure naturali sunt validi: ergo et matrimonium, quia non major requiritur consensus ad essentiam hujus quam aliorum contractuum: non est autem de essentia omnis injuriæ ut in eodem genere reparetur: ergo.

Parvi refert an malum quod timetur inferendum sit ipsi personæ contrahenti, an vero parentibus ejus, fratribus, sororibus aut aliis consanguineis vel amicis, qui adeo conjuncti sunt illi, ut tam ipsis quam sibi reformidet malum; tunc enim malum illis intentatum in se redundare putat.

Simplex metus reverentialis quo aliquis inferior matrimonium contrahit ne superiori displiceat, reputatur levis, ac proinde non est impedimentum dirimens, nisi intercedant minæ, verbera, indignationes aliaque hujusmodi. *A fortiori* preces metum gravem incutere non censentur, nisi forte instantes cum reverentia junctæ, personam graviter commoveant, quod ex solis circumstantiis judicari potest.

Qui cum persona metu irritante determinata contrahit,

tenetur, præter reparationem damnorum realium, si quæ sint, plenam libertatem ei concedere, et expectare an sponte consentiat necne. Juramentum, cohabitatio, ipsemet matrimonii usus, durante metu, matrimonium validare non possunt. An qui metum intulit a contractu resilire possit, maxime si aliter damnum compensare valeat, non sunt concordēs theologi. Probabilius tamen videtur quod non posset. *S. Lig.*, l. 6, n. 1057.

§ VIII. — De impedimento Ordinis.

Constat Ordines minores matrimonium non dirimere. Quamvis perfecta continentia clericis in Ordinibus sacris presbyteratus, diaconatus et subdiaconatus constitutis semper præscripta fuerit, non videtur tamen eorum matrimonia pleno jure irrita fuisse ante duodecimum sæculum. Primus ea irritavit, juxta *Tournely* et alios multos, Innocentius II in conc. Lateran. II, an. 1139; deinde concil. Tridentin. hanc legem confirmavit, sess. 24, can. 9, his verbis: « Si quis dixerit clericos in sacris Ordinibus constitutos... posse matrimonium contrahere, » contractumque validum esse non obstante lege ecclesiastica, vel voto; anathema sit. »

Hæc irritatio convenienter fuit instituta, ne clerici sacris Ordinibus initiati, postposito pudore et contemptis censuris ecclesiasticis, non sine ingenti Ordinis sui dedecore et fidelium scandalo, ad desideratas nuptias convolarent, scientes vinculum semel contractum jam dirumpi non posse.

Disputatur inter theologos an Ordo sacer matrimonium dirimat ratione legis Ecclesiæ, an ratione voti solemnem in susceptione Ordinis emissi. Quidam volunt impedimentum vim suam ducere, tum ex voto, tum ex lege Ecclesiæ; sed quidquid sit, omnes fatentur perpetuam castitatem ita susceptione Ordinis sacri annexam esse, ut qui Ordines voluntarie suscipiens, castitatem vorere nollet, ad eam nihilominus teneretur.

Cum impedimentum istud sit tantum juris ecclesiastici,

sequitur Ecclesiam ab illo dispensare posse, sive ante ordinationem, permittendo ut Ordo sacer suscipiatur sine vinculo castitatis, sive post ordinationem, dando licentiam ordinatis matrimonium ineundi.

Vix concipitur dari posse dispensationem primi Ordinis, non defectu potentiae in Ecclesia, sed defectu causæ sufficientis: at novissime plura exstiterunt exempla dispensationis secundi Ordinis, ad providendum æternæ salutis clericorum, qui, tempore perturbationis Gallicanæ, sacrilega attentaverant matrimonia, a quibus civiliter contractis difficile poterant recedere.

Frustra autem clericus, sacris Ordinibus initiatus, talem nunc expeteret dispensationem ut ad sæcularia vota rediret.

Apud Græcos matrimonium stricte prohibitum est episcopis, presbyteris et diaconis, imo et subdiaconis, si quos habeant, quod evidenter supponit Bened. XIV, const. *Etsi pastoralis*, diei 24 mai 1743, licet permittatur eis, si ante ordinationem erant conjugati, cum uxoribus vivere, exceptis solis episcopis, ex disciplina synodi Constantin. in Trullo, anno 692, quæ nunc viget etiam apud Græcos catholicos.

Non ita constat apud auctores matrimonium inter Græcos, post susceptum Ordinem sacrum initum, esse nullum; verum Bened. XIV, in constitutione citata, id expresse declarat pro ipsis subdiaconis.

§ IX. — De impedimento ligamini.

Per ligamen intelligitur vinculum matrimonii legitime contracti, quod sola morte alterutrius conjugis solvi potest, *ut supra probatum fuit.*

Stante hoc vinculo, posterius matrimonium est jure divino nullum. Hoc est de fide.

Prob. Matth. XIX, 9, Christus, matrimonium ad primam institutionem revocans, dixit: *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, mœchatur: et qui dimissam duxerit, mœchatur.* Unde, si

vir, dimissa uxore, aliam ducere non possit sine mœchia, a fortiori qui, propria uxore retenta, aliam duceret. Et quidem Deus, matrimonium instituens, dixit: *Et erunt duo in carne una*, non vero tres aut quatuor. Hinc conc. Trid., sess. 24, can. 2, ait: « Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, et hoc nulla lege divina prohibitum; anathema sit. »

Divina hæc disciplina voci naturæ maxime consonat, uti agendo de polygamia vidimus.

Qui ergo bona fide crederet suum conjugem esse mortuum, dum viveret, et ad alias nuptias convolare, non peccaret quidem, sed nulliter contraheret, et ad priorem conjugem redire teneretur. Attamen proles ex secundo matrimonio suscepta pro legitima jure canonico habenda est, modo saltem unus ex conjugibus matrimonium bona fide inierit et in ea perseveraverit usque ad tempus conceptionis prolis; in cujus favorem sic statuit Innocentius III, Decretal. l. 4, tit. 17, cap. 14.

Non sufficit sola conjugis absentia, quantacumque sit, nisi certa adsint mortis ejus indicia: unde jus canonicum, lib. 4 Decretal., tit. 1, c. 19, hæc habet: « Quanto cumque annorum numero ita remaneant, viventibus » viris suis, non possunt ad aliorum consortium canonicè convolare, donec certum nuntium recipiant de morte virorum; » et tit. 21, c. 1: « Donec ei constet quod ab hac vita migraverit conjux ejus. »

In dubio autem consulendus est episcopus, et, adhuc stante dubio, matrimonium celebrari non potest: validum tamen foret, licet graviter illicitum, si revera mortuus esset conjux de cujus morte dubitatur.

Certitudinem moralem a jure requisitam producere non potest rumor etiam publicus, nisi aliquo indicio positivo fulciatur, nec unicus testis, nisi aliæ adsint conjecturæ: de valore hujusmodi conjecturarum solius est episcopi vel officialis judicare pro foro ecclesiastico.

Cum ligamen sit impedimentum civile sicut ecclesiasticum, officarius publicus instrumenta mortem conjugis absentis testificantia sibi procurare tenetur. Si parochus

sciat illum sufficientem adhibuisse diligentiam, securus esse potest; secus, tenetur ipse hæc instrumenta authentica perquirere a parochio loci in quo præsumitur conjugem obiisse, vel ab officario civili aut militari, si de milite ageretur, aut a ministro belli.

Scriptum parochi extranei non est authenticum, nisi a proprio ejus episcopo recognitum fuerit, et insuper presentari deberet episcopo diœcesis in qua celebrandæ sunt nuptiæ. Hoc tamen ultimum in hac diœcesi non exigitur.

Quod de obtinenda certitudine mortis conjugis absentis dicitur, fere eadem ratione dicendum est de requirenda libertate extranei qui matrimonio jungendus est. Timendum quippe est ne matrimonium alibi contraxerit, et relicta conjugè, aliud contrahere velit. Attamen in posteriori hoc casu facilius adhibetur fides conjecturis; verum episcopi est in hoc casu pronuntiare, quando superest dubium.

§ X. — De impedimento honestatis publicæ.

Nomine honestatis publicæ intelligitur quædam propinquitas ex sponsalibus validis vel ex matrimonio rato et non consummato proveniens: inadecorum visum est Ecclesiæ ut personæ inter quas talis existit propinquitas matrimonium secum inirent.

1º Honestas publicæ, ex sponsalibus valide contractis oriens, matrimonium dirimit in primo gradu. Impedimentum istud olim extendebatur usque ad quartum gradum, ut patet ex causa 27, quæst. 2, can. 11, 14 et 15, et ex cap. unico de Sponsalibus in Sexto. Concil. Trid. illud expresse confirmat, sess. 24, cap. 3; sed ad primum gradum restrinxit.

Diximus ex sponsalibus valide contractis, quia sic concil. Trid. ibid. adhuc restrinxit impedimentum istud, quod olim ex sponsalibus etiam invalidis oriebatur.

Notandum est 1º propinquitatem ex qua nascitur hoc impedimentum, cum solis consanguineis alterius partis contrahi, non vero cum affinibus ejus.

Notandum est 2° impedimentum semel contractum, non tolli per dissolutionem sponsalium, sive dissolutio fiat ex mutuo consensu, sive morte alterutrius sponsorum, sive alio modo, quia cessatio contractus non auferit propinquitatem ex illo natam.

Hinc qui sponsalia contrahit cum una, et sororem ejus cognoscit carnaliter, neutram ducere potest absque dispensatione: non priorem, quia affinitatem cum illa contrahit; non posteriorem, propter impedimentum honestatis publicæ.

Communius docent auctores impedimentum honestatis publicæ ex sponsalibus privatis valide initis oriri: negat vero Rituale nostrum (1re partie, p. 324); nisi mutua utriusque partis conventio evaserit publica.

2° Ex matrimonio rato et non consummato, etiam invalide contracto, aliter quam ob defectum consensus, nascitur impedimentum honestatis publicæ usque ad quartum gradum. In Decretal. enim, l. 4, tit. 1 de *Sponsalibus*, cap. 8, dicitur nullum consanguineorum alterius sponsam ducere posse: restrictio autem concilii Tridentini ad solam honestatem ex sponsalibus orientem respicit, ut expresse declaravit Pius V, an. 1568, in constitutione *Ad Romanum*. Similiter in capite unico de *Sponsalibus*, in Sexto, statuitur impedimentum ex sponsalibus invalidis, non ob defectum consensus, proveniens, matrimonium usque ad quartum gradum dirimere: *a fortiori*, aiunt omnes canonistæ, impedimentum ex matrimonio invalido nascens: porro concilium Tridentinum, tollendo impedimentum ex sponsalibus invalidis oriens, nullam facit mentionem impedimentum ex matrimonio invalido provenientis: ergo circa hoc punctum antiqua disciplina non fuit mutata.

Matrimonium autem est nullum, defectu consensus, quoties unus contrahentium non præstat consensum naturalem, ad valide contrahendum sufficientem, v. g., si sit impubes, amens, ebrius, vel alio modo usu rationis careat; si erret circa personam; si metu gravi et injusto, ad extorquendum consensum incusso, determinetur; si

ficte tantum, vel etiam, juxta multos, si cum impedimento dirimente scienter et serio contrahat.

At, seclusis his casibus, matrimonium cum impedimento initum producit honestatem publicam, ac proinde impedimentum. Item probabilius matrimonium ob clandestinitatem invalidum. Sic *Bonacina, Cabassut*, annotator *P. Antoine, Dens*, etc., contra *Sanchez*, etc.

Si nullitas matrimonii ex sponsalibus præcedentibus oriretur, impedimentum non produceret respectu prioris sponsi aut sponsæ: v. g., Petrus iniiit sponsalia cum Bertha, matrimonium contraxit cum sorore Berthæ absque dispensatione, nullitas hujus matrimonii non creat impedimentum inter eum et Bertham. Si matrimonium istud consummasset, impedimentum affinitatis illicitæ contraxisset. Quoad matrimonium civiliter contractum, vel initum est cum intentione adeundi Ecclesiam, et tunc æquivalet sponsalibus, ac proinde ex eo nascitur impedimentum honestatis publicæ in primo gradu, nisi, ex speciali regula, ea sola agnoscantur sponsalia quæ coram Ecclesia fuerunt celebrata; vel initum fuit cum intentione in eo sistendi tanquam in vero matrimonio, et tunc est matrimonium clandestinum impedimentum probabilius producens usque ad quartum gradum.

Generaliter docetur honestatem publicam non oriri ex sponsalibus nec matrimonio invalido, et communius nequidem ex valido in infidelitate contractis.

§ XI.— De impedimento amentia.

Amentia est status hominis adulti, usum rationis non habentis: hac denominatione comprehenduntur furiosi et imbecilles, qui deliberationis et electionis sunt incapaces.

Certum est omnes, qui sat non habent rationis ut mortaliter peccare possint, a matrimonio valide contrahendo esse jure naturali impeditos: id patet, et clare exprimitur in Decretalium l. 4, tit. 1, cap. 24.

Qui lucida habent intervalla, matrimonium tempore

rationis valide inire possunt, sed ordinarie illicite, præsertim mulier, ob funestos exitus qui in amentia aut furoris æstu contingere possunt, et quia tales personæ ad prolem debite educandam minime sunt idoneæ.

Diximus *ordinarie*, quia fieri potest ut tale matrimonium sit licitum, v. g., ad legitimandam prolem, ad reparandum honorem præclaræ puellæ, ad sanctificandam conjunctionem jam civiliter existentem, etc.

Si uterque contrahens esset amens, pro viribus repellendum foret matrimonium. Dicunt auctores tunc consulendum esse episcopum; at si officarius publicus hujusmodi sponso civiliter jungat, non videtur cur ad episcopum recurreretur, certum est enim concedendam esse benedictionem nuptialem, modo in utroque adsit lumen rationis sufficiens ad valide contrahendum.

§ XII. — De impedimento affinitatis.

Affinitas est propinquitas quam una persona contrahit cum consanguineis alterius personæ cum qua commercium carnale habuit. Sic ista propinquitas existit inter virum et consanguineas mulieris quam cognoscit, et inter mulierem et consanguineos viri a quo fuit cognita. Hæc affinitas olim dicebatur primi generis, alia distinguebatur secundi generis, et alia tertii generis, quæ cum affinibus personæ cum qua commercium carnale habitum fuerat contrahebatur. Vide hac de re *Coll. Paris.* t. 2; *Coll. Andeg., du Mariage*, t. 2. Nunc autem cum solis consanguineis contrahitur: unde natum est axioma juris canonici: *Affinitas non parit affinitatem*. Vide caput *Quod super his*, Decretal. l. 4, tit. 14.

Fundamentum hujus affinitatis est commercium quo duo fiunt una caro, et sic unus consanguineos alterius tangere censetur: requiritur ergo ut commercium sit completum, id est, ad producendam generationem sufficiens; et, sive intra matrimonium, sive extra matrimonium fiat, nihilominus existit affinitas, quia similiter fit commixtio utriusque carnis. In priori casu, affinitas di-

citur ex commercio licito; et in posteriori, ex commercio illicito; affinitas, sicut et consanguinitas, locum habet inter infideles; qui ergo ab infidelitate ad fidem convertuntur, cum tali impedimento jungi non possunt sine dispensatione. Hinc duo fratres ducere possunt duas sorores, vel unus matrem et alter filiam; vel pater et filius ducere possunt matrem et filiam; imo filius potest ducere matrem, et pater filiam, quamvis in ea dispositione ordo naturalis aliquo sensu invertatur; hoc est consecrarium principii admissi: *Affinitas non parit affinitatem*. *Collator Andeg.* et plures alii negant eundem virum ducere posse mulierem, et, ea mortua, viduam filii ejus, quia conc. Lateran. supprimendo affinitatem ex affinitate proveniente, de sola linea collateralis videtur loqui: unde concludunt antiquam disciplinam pro linea recta subsistere. At, referente *Benedicto XIV*, de Synodo diocæs., l. 9, cap. 13, n. 2, sacra Congreg. concilii Trid. contrarium resolvit die 8 martii 1721, pronuntians *validum esse matrimonium inter vitricam et uxorem privigni contractum*.

Quæritur 1º quomodo dignoscantur gradus affinitatis.

R. Stipites affinitatis sunt personæ quæ commercium carnale secum habuerunt. Utraque eodem gradu affinis est consanguineis alterius, quod isti ab ea distant. Sic Petrus, qui Annam cognovit carnaliter, est affinis cum matre et filia ejus, in primo gradu lineæ rectæ; cum sorore ejusdem in primo gradu lineæ collateralis; cum consobrina, amita, aut nepte, in secundo gradu; cum sobrina, in tertio, etc. Hinc personæ quæ nulli unquam copulatae sunt, inter se affines esse non possunt.

Quæritur 2º quo gradu affinitas dirimat matrimonium.

R. In linea recta dirimit matrimonium, sicut consanguinitas in quocumque gradu. In linea collateralis, vel provenit ex commercio licito, vel ex commercio illicito. Si prius, dirimit matrimonium usque ad quartum gradum inclusive, sicut consanguinitas: olim illud dirimebat usque ad septimum gradum, sed reducta est ad quartum in concil. Latera. IV, ut videre est in Decret., l. 4, tit. 14, cap. 8.

Si posterius, non extenditur ultra secundum gradum, ex conc. Trid., sess. 24, cap. 4, de Reform. Matrim.

Queritur 3° ad quem gradum extendatur affinitas in matrimonio invalide contracto.

R. Contrabentes versari possunt in matrimonio invalido cum mala vel cum bona fide: si cum mala fide, copula est illicita; si cum bona fide, copula est licita. In priori casu, non videtur cur affinitas extenderetur ultra secundum gradum; conc. enim Trid. varias species affinitatis illicitæ non distinguit, eam ad secundum gradum reducendo. In posteriori casu, probabilius adhuc nobis videtur eam intra secundum gradum coerceri; copula enim est fornicaria in se. At in utroque casu, si matrimonium non sit nullum defectu consensus, adest impedimentum honestatis publicæ usque ad quartum gradum, ex *supradictis*, p. 208, ac consequenter matrimonium iniri non posset sine dispensatione.

Queritur 4° quo jure affinitas dirimat matrimonium.

R. Quidam arbitrantur affinitatem ex copula licita proveniente, matrimonium jure naturali dirimere in primo gradu lineæ rectæ, v. g., inter vitricum et privignam, sororum et generem (*le beau-père et la bru, la belle-mère et le gendre*); suam sententiam probant, 1° textu B. Pauli, I Cor. v, 1, quo incestuosum damnat, quia uxorem patris sui habebat; 2° ratione, quæ magnam præscribit reverentiam erga eos qui una et eadem caro facti sunt cum parentibus nostris; 3° exemplo nationum etiam ethnicarum quæ a talibus consortiis abhorrent; 4° auctoritate synodi Limanæ, in qua decretum est Peruanos qui hujusmodi matrimonia contraxerant, ea ante baptismum disrupturos.

Multi tamen alii contrarium tenent, et probabilius, ait *Dens*. Sed quidquid sit de potestate, a simili dispensatione Romani pontifices, etsi pluries rogati, abstinerunt, inquit *Bened. XIV*, de Synodo diocæs., lib. 9, cap. 13, n. 4.

In cæteris autem gradibus utriusque lineæ, affinitas non nisi jure positivo matrimonium dirimit, juxta omnes: igitur, si legitima adsit causa, dispensatio concedi potest, 1° in omni gradu et linea affinitatis ex copula illicita pro-

venientis; 2° in omni gradu lineæ collateralis, etiam dum affinitas ex matrimonio provenit, v. g., inter virum et sororem uxoris suæ defunctæ, aut uxorem fratris sui defuncti. Nec obstat quod S. Joannes Baptista dixerit Herodi: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui*, Marc. vi, 18; quia Herodias, juxta *S. Hieronymum*, in cap. xiv Matth., et *Josephum*, Antiq. lib. 14, cap. 9, uxor erat Philippi adhuc viventis et fratris Herodis.

Notandum est eos qui scienter matrimonium cum impedimento consanguinitatis, affinitatis, voti vel ordinis contrahere præsumunt, excommunicationem majorem ipso facto incurrere, ex Clementina unica de Consanguinitate et Affinit., Clement. l. 4, p. 238. At illa excommunicatio non est reservata.

Nota. — De clandestinitate dicemus ubi de præsentia parochi et testium; de impotentia autem, in libello ab hoc Tractatu separato. Nobis igitur transeundum est ad ultimum impedimentum.

§ XIII. — De impedimento raptus.

Raptus feminæ, intuitu matrimonii ineundi vel libidinis explendæ causa, potestati ecclesiasticæ et civili semper invisus fuit: unde maxime a tempore Constantini Magni, variæ adversus crimen istud libertatis matrimonii subversivum decretæ sunt pœnæ. Sacra vero Tridentina synodus, precibus legatorum Caroli IX, regis Christianissimi, annuens, sequens tulit decretum, sess. 24, c. 6 de Reform. Matrim. « Decernit sancta synodus, inter raptorem et » raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, » nullum posse consistere matrimonium, etc. » Verus igitur exquirendus est sensus decreti, ut recte intelligatur in quo impedimentum raptus consistat.

Duplex distinguitur raptus, unus violentiæ et alter seductionis: de utroque seorsim dicendum est.

De raptu violentiæ.

Raptus violentiæ est subductio personæ, ipsa invita, e